
04042020 - Tehtävä 1.

Onko Suomi infomaatiosodan osapuoli?

Läntinen maailma on digitalisoitunut viimeisen neljänkymmenen vuoden aikana voimakkaasti. Tietoverkkojen kehittymisen myötä ja tekniikan hinnan laskiessa myös kehittyvä maailma on pääsemässä osaksi digitalisaatiota. Teknologian kaikkiallistuminen ja tietoverkkojen laajentuminen mahdollistaa monia positiiviseksi luokiteltavia asioita, kuten esimerkiksi informaation saavutettavuuden globaalilla tasolla, mutta se mahdollistaa myös vakoilun, vaikuttamisen, rikollisuuden, sabotaasin ja sodan siirtymisen osittain tai kokonaan kyberavaruuteen ja sitä kauttasiirtymisen meidän jokaisen iholle. Nykyaikana mediassa puhutaan paljon infomaatiosodasta, maalataan uhkakuvia ja kauhuskenaarioita. Onkin aiheellista pohtia syvemmin, onko Suomi infomaatiosodan osapuoli, ja jos on, niin kuka on meitä vastassa.

Suomessa käsitämme sodan kuvaavan jotain fyysistä taistelujen sarjaa, Tuntemattoman sotilaan sootaa. Moni sotahistorian eepos käsittää sodan olevan juuri sitä fyysistä tappamista ja väkivaltaa, jossa vähintään yhtenä osapuolena on oltava jokin valtio, kuten esimerkiksi Correlates of War -tutkimusprojekti ja sotahistoriaguru Carl von Clausewitz korostavat. Perinteinen sotahistoria näkee sodan fyysisen tuhovoiman, jatkuvuuden, laajuuden ja lukee sodan tavoitteeksi vastustajan tekemisen puolustuskyvyttömäksi. Kautta aikojen on kuitenkin infomaatiovaikuttaminen ollut osana lukuisissa sodissa, konflikteissa ja vallankumouksissa. Mietitäänpä esimerkiksi Krimin miehittämistä Venäjän toimesta keväällä 2014. Perinteisen sotahistorian mukaan kyseessä ei ole Venäjän sota Ukrainaa vastaan, vaan puhutaan ennemmin kriisistä. Uusi sotahistoria laajentaa kontekstuaalisuutta ja näkee Krimin valtauksen olleen Venäjän sotatoimi Ukrainaa vastaan. Venäjä on harjoittanut laajamittaista infomaatiovaikuttamista Ukrainassa ennen ja jälkeen fyysistä operaatiota osana hybridisodankäyntiä. Railo ja Sipilä toteavat teoksessaan teknologian muuttaneen myös sodan käsitteistöä.

Kybermaailman ja kybersodankäynnin käsitteet ovat vasta kehittymässä. On syytä pohtia, mitä eroa on infomaatiovaikuttamisella ja infomaatiosodalla. YK:n raportin mukaan tietoverkkojen yli toteutetussa kyberrikollisuudessa kansallisvaltioiden rajat eivät ole esteenä. Usein kyberrikoksen tekijä ja uhri ovat fyysisesti eri maassa. YK on huolissaan globaalilla tasolla kybermaailmaan liittyvien lakien ja sopimusten puuttumisesta, joka vaikeuttaa sopusointuista yhteiseloä tietoverkkojen reitittämässä maailmassa. Jari Rantapelkosen ja Maanpuolustuskorkeakoulun teoksessa Tuleva sota pohditaan muun muassa infomaatiovaikuttamisen merkitystä sodankäynnissä. Teoksen mukaan sodan laajentuessa kyberfyysisessä ympäristössä, sodasta tulee kaukaisempaa, jotta sillä voidaan vaikuttaa lähelle. Nykyaikana sota on epäsymmetristä ja verkostomaista, sitä kuvaa hyvin infomaatioulottuvuuden merkittävä hyödyntäminen. 2020-luvulla sodassa on pyrkimys yllätykseen, joka vaatii vastaavasti jatkuvaa valveilla olemista. Sotaa pyritään täydentämään perinteisen sodankäynnin lisäksi muilla vaikuttamisen tavoilla. Keskeistä on myös taistelukentän läpinäkyvyys ja sodan globaalit ulottuvuudet.

Venäjä harjoittaa laajamittaista infomaatiovaikuttamista niin Venäjällä, naapurimaissaankin kuin muuallakin maailmassa tietoverkkojen yli. Mielestäni on perusteltua puhua infomaatiosodasta vasta silloin, kun infomaatiovaikuttamisen lisäksi valjastetaan käyttöön joitakin fyysisiäkin elementtejä. Kyllä, Venäjä pyrkii vaikuttamaan Suomeen ja suomalaisiin informaation avulla, mutta infomaatiosodasta puhuminen hyödyttää vain klikkimediaa, äärintationalisteja ja sotafanaatikkoja.

Lisäluettavaa:

Correlates of war -tutkimusprojekti: <https://correlatesofwar.org/>

Clausewitz, Carl von: Sodankäynnistä. (Vom Kriege, 1832.) Käsikirjaksi muokanneet ja selittävällä jälkisanalla varustaneet Wolfgang Pickert ja Wilhelm Ritter von Schramm. Suomentanut Heikki Eskelinen. Helsinki: Art House, 1998 (4. painos 2005).

Jabbari, C. (2018). The Application of International Law in Cyberspace: State of Play. United Nations. <https://www.un.org/disarmament/update/the-application-of-international-law-in-cyberspace-state-of-play/>

Rantapelkonen, J. toim. (2018). Tuleva sota – Tulevaisuuden sodan tulevaisuus. Maanpuolustuskorkeakoulu, Otavan kirjapaino Oy, Keuruu.

Raitasalo, Jyri; Sipilä, Joonas (toim.): Sota - teoria ja todellisuus. Näkökulmia sodan muutokseen. Maanpuolustuskorkeakoulu, Otavan kirjapaino Oy, Keuruu.
